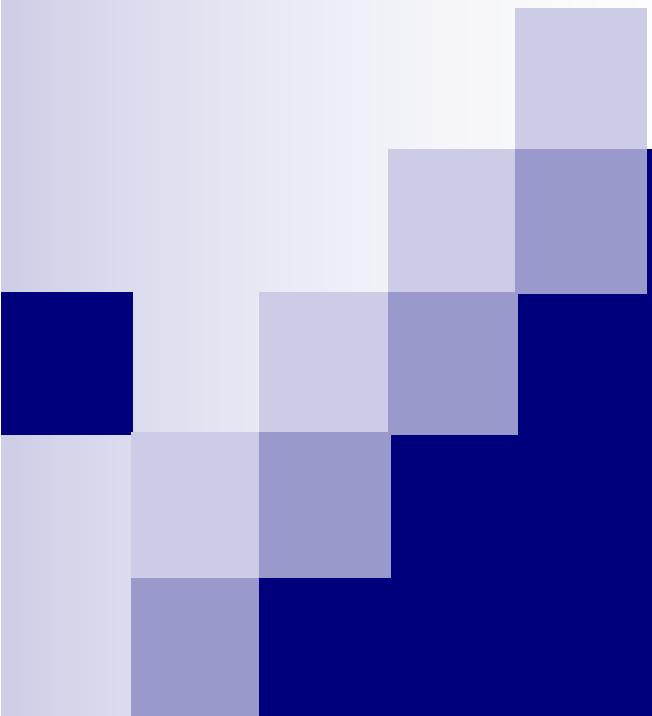




Παράγοντες που καθορίζουν το αποτέλεσμα των πολέμων

Αντώνης Κλάψης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου



Δομικοί παράγοντες που προσδιορίζουν τη βάση ισχύος

- Οικονομία/Πόροι/Υποδομές
- Τεχνολογία
- Συμμαχίες/Διεθνή ερείσματα
- Εσωτερική υποστήριξη/Κοινή γνώμη
- Ηγεσία (πολιτική και στρατιωτική)/Διοίκηση

Παράγοντας	Λειτουργία	Αλληλεπίδραση
Οικονομία/Πόροι	Παρέχει μέσα και εξασφαλίζει βιωσιμότητα	Δημιουργεί την υλική βάση για τα υπόλοιπα, εξαρτάται από την πολιτική ηγεσία
Τεχνολογία	Καθορίζει τις τακτικές και τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου	Απαιτούνται πόροι και απόφαση για επένδυση
Συμμαχίες/Διεθνή ερείσματα	Πολλαπλασιάζουν την ισχύ και τη νομιμοποίηση	Απαιτούνται διπλωματική επιδεξιότητα και αποτελεσματικός συντονισμός
Εσωτερική υποστήριξη/ Κοινή γνώμη	Ενισχύει τη μακροχρόνια προσπάθεια	Χωρίς αυτή, η επιτυχία είναι εξαιρετικά αμφίβολη
Ηγεσία/Διοίκηση	Αξιοποιεί όλους τους άλλους παράγοντες	Συντονιστικός ρόλος, διάγνωση ευκαιριών και κινδύνων



1. Οικονομία/Πόροι/Υποδομές

- Παραγωγική ικανότητα
- Χρηματοδότηση
- Πρόσβαση σε πρώτες ύλες
- Logistics και εφοδιασμός
- Κινητοποίηση της κοινωνίας



■ Ιστορικά παραδείγματα

- Βρετανία και Ναπολεόντειοι Πόλεμοι
- Πρωσία και Πόλεμοι Γερμανικής Ενοποίησης
- Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος
- Ρωσο-Ιαπωνικός Πόλεμος (1904-1905)
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Η οικονομία ως κινητήριοι άξονες
- ☐ Η οικονομική αντοχή ως παράγοντας νίκης
- ☐ Η οικονομία ως παράγοντας αποτροπής
- ☐ Η οικονομία ως σύστημα πολεμικής παραγωγής
- ☐ Η οικονομία ως παράγοντας επιβολής



2. Τεχνολογία

- Όπλα και πυρομαχικά
- Μέσα μεταφοράς
- Επικοινωνίες
- Ιατρική και υγειονομική μέριμνα

Εξελικτική Προοπτική 1800-1918

Περίοδος	Κύριες καινοτομίες	Επιπτώσεις
1800-1830	Μουσκέτα με πυρόλιθο, ναυτικά ιστιοφόρα, απουσία τηλέγραφου	Αργός πόλεμος, εξάρτηση από φυσικούς ρυθμούς
1830-1856	Βιομηχανική επανάσταση, τηλέγραφος, σιδηρόδρομοι, ατμόπλοια	Αρχή επιχειρησιακής ταχύτητας και συντονισμού
1856-1871	Ραβδωτά όπλα, ταχυβόλο πυροβολικό, σιδερόφρακτα πλοία	Μετάβαση σε σύγχρονη βιομηχανική σύγκρουση
1871-1914	Πυρίτιδα χωρίς καπνό, Maxim gun, υποβρύχια, αεροπλάνο	Αυξανόμενη φονικότητα, παγκόσμια ακτίνα δράσης
1914-1918	Άρματα μάχης, αεροπορία, χημικά, ασύρματος	Ενοποίηση όλων των τεχνολογικών μέσων στον «ολικό πόλεμο»

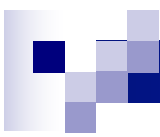


■ Ιστορικά παραδείγματα

- ☐ Κριμαϊκός Πόλεμος
- ☐ Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος
- ☐ Γαλλο-Πρωσικός Πόλεμος
- ☐ Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

- Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Η τεχνολογία ως πολλαπλασιαστής ισχύος
- ☐ Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις
- ☐ Τεχνολογία και πολιτική βούληση
- ☐ Ηθική και πολιτισμική διάσταση



3. Συμμαχίες/Διεθνή ερείσματα

- Πολλαπλασιαστές ισχύος
- Ισορροπία ισχύος
- Διπλωματία και στρατηγική διορατικότητα
- Στρατιωτικές δεσμεύσεις (διμερείς και πολυμερείς)
- Ιδεολογικοπολιτικά ερείσματα
- Οικονομική και υλική υποστήριξη
- Αποτροπή και ψυχολογική ισχύς



■ Ιστορικά παραδείγματα

☐ Ναπολεόντειοι Πόλεμοι

- Συμμαχίες εναντίον ηγεμονίας

☐ «Ευρωπαϊκή Συναυλία» (Concert of Europe), 1815-1854

☐ Ο Κριμαϊκός Πόλεμος ως έκφραση του Ανατολικού ζητήματος

☐ Πρωσία / Γερμανία: Διπλωματική μεγαλοφυΐα Μπίσμαρκ

☐ Τριπλή Συνεννόηση (Αντάντ)

☐ Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η δύναμη των συμμαχιών



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- Οι συμμαχίες πολλαπλασιάζουν ισχύ, δεν την υποκαθιστούν
- Οι συμμαχίες χρειάζονται συνεκτικότητα
- Οι συμμαχίες καθορίζουν όχι μόνο την εξέλιξη, αλλά και την έναρξη ενός πολέμου
- Οι συμμαχίες είναι πολιτικά εργαλεία
- Ο πόλεμος και το διεθνές σύστημα



4. Εσωτερική υποστήριξη/Κοινή γνώμη

- Πολιτική νομιμοποίηση
- Ηθικό και ψυχολογία
- Αντοχή της κοινωνίας
- Διαχείριση των πληροφοριών, ενημέρωση, προπαγάνδα και Τύπος
- Εθνική/Ιδεολογική ταυτότητα και εσωτερική/κοινωνική συνοχή
- Σχέση κοινωνίας-στρατού



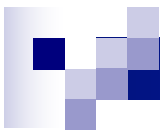
■ Ιστορικά παραδείγματα

- Γαλλική Επανάσταση και Ναπολεόντειοι Πόλεμοι
- Κριμαϊκός Πόλεμος
- Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Η κοινωνία ως «ραχοκοκαλιά» μιας πολεμικής αναμέτρησης
- ☐ Η εσωτερική υποστήριξη δεν είναι δεδομένη
- ☐ Η εσωτερική υποστήριξη είναι προϋπόθεση αντοχής
- ☐ Ο ρόλος του ελέγχου των πληροφοριών
- ☐ Η κοινωνία είναι «το δεύτερο μέτωπο»



5. Ηγεσία/Διοίκηση

- Πολιτική ηγεσία
- Στρατιωτική ηγεσία
- Οργανωτική διοίκηση



■ Βασικές συνιστώσες ηγεσίας στον πόλεμο

- Στρατηγικό όραμα
- Λήψη αποφάσεων υπό αβεβαιότητα
- Επιλογή επιτελείου/συνεργατών
- Έλεγχος και ευελιξία

- Είδη ηγεσίας

- Παραδοσιακή

- Π.χ. Βασιλείς

- Χαρισματική/Προσωποκεντρική

- Π.χ. Ναπολέον

- Γραφειοκρατική/Επιτελική

- Π.χ. Μόλτκε

- Συνεργασία μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών ηγετών

- Ανεπάρκειες της ηγεσίας



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Η ηγεσία ως «μετατροπέας ισχύος»
- ☐ Ηγεσία και χρόνος/προσαρμογή
- ☐ Ηγεσία και εσωτερική νομιμοποίηση
- ☐ Ηγεσία και επιλογή συμμαχιών
- ☐ Προσωπικότητα vs Θεσμοί



Διασυνδετικοί παράγοντες που καθορίζουν τη δυναμική της προσαρμογής

- Δόγμα/Πολεμική κουλτούρα
- Χρόνος
- Πληροφορίες
- Ιδεολογία/Πολιτικο-ηθικά κίνητρα
- Γεωγραφία/Θέατρο επιχειρήσεων

Παράγοντας	Λειτουργία	Αλληλεπίδραση
Δόγμα/Πολεμική κουλτούρα	Αντιλήψεις για τον πόλεμο και τρόποι διεξαγωγής του πολέμου	Προετοιμασία ηγεσίας και κοινής γνώμης
Χρόνος	Αξιοποίηση της συγκυρίας	Ικανότητα προσαρμογής
Πληροφορίες	Ενημέρωση, παραπλάνηση	Πλεονέκτημα της ηγεσίας κατά τη λήψη αποφάσεων
Ιδεολογία/Πολιτικο-ηθικά κίνητρα	Ηθική και πολιτική νομιμοποίηση (στο εσωτερικό και στο εξωτερικό)	Ενισχύει την εσωτερική υποστήριξη, παράγοντας συνοχής
Γεωγραφία/Θέατρο επιχειρήσεων	Αντικειμενικές προϋποθέσεις	Επηρεάζει την πρόσβαση σε πόρους και διαμορφώνει στρατηγικές



1. Δόγμα/Πολεμική κουλτούρα

- Επιχειρησιακή φιλοσοφία
- Ο τρόπος που αξιοποιείται η τεχνολογία
- Σχέση θεωρίας και πράξης
- Εκπαίδευση και κουλτούρα στρατεύματος



■ Ιστορικά παραδείγματα

- Πρωσία (1866, 1870-1871): «Auftragstaktik»
- Γαλλία (1914): «Offensive à outrance»
- Γερμανία (1914): Σχέδιο Σλίφεν
- Βρετανία (1914-1916): Αργή προσαρμογή



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- Το δόγμα είναι η «ιδέα» του πολέμου για κάθε κράτος
- Το δόγμα καθορίζει αν η τεχνολογία θα λειτουργήσει ή θα αποτύχει
- Το δόγμα αναπαράγει κουλτούρες
- Όταν το δόγμα δεν αλλάζει ενώ ο πόλεμος αλλάζει → καταστροφή



2. Χρόνος

- Στρατιωτική προσαρμογή
- Τεχνολογική προσαρμογή
- Πολιτική προσαρμογή
- Ο χρόνος ως στρατηγικός πόρος



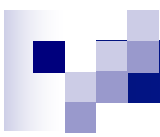
■ Ιστορικά παραδείγματα

- Αμερικανικός Εμφύλιος
- Ρωσο-Ιαπωνικός Πόλεμος
- Βαλκανικοί Πόλεμοι
- Γερμανικός στρατός στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Στον πόλεμο δεν νικά πάντα ο ισχυρότερος
- ☐ Νικά κι αυτός που μαθαίνει γρηγορότερα και προσαρμόζεται πρώτος
- ☐ Η «προσαρμογή» είναι ο πιο συχνά παραγνωρισμένος παράγοντας



3. Πληροφορίες

- Στρατηγικές πληροφορίες
- Επιχειρησιακές πληροφορίες
- Τακτικές πληροφορίες
- Τεχνολογικά μέσα
- Παραπληροφόρηση
- Παραπλάνηση αντιπάλου

- Ιστορικά παραδείγματα

- ☐ Κριμαϊκός Πόλεμος
- ☐ Αμερικανικός Εμφύλιος
- ☐ Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- ☐ Ο πόλεμος είναι διαρκής μάχη πληροφορίας
- ☐ Όποιος γνωρίζει περισσότερα –και εγκαίρως– υπερέχει
- ☐ Η λάθος πληροφορία (ή η λανθασμένη χρήση σωστής πληροφορίας) μπορεί να είναι πιο επικίνδυνη από την άγνοια



4. Ιδεολογία/Πολιτικο-ηθικά κίνητρα

- Πλαίσιο νομιμοποίησης
- Κινητοποίηση κοινωνίας
- Αφοσίωση στον σκοπό
- Αντοχή
- Παράγωγή επιρροή



■ Ιστορικά παραδείγματα

- Ελληνική Επανάσταση
- Αμερικανικός Εμφύλιος
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- Ρωσικός Εμφύλιος



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- Η ιδεολογία είναι η «ψυχή» του πολέμου
- Δίνει νόημα στις θυσίες, ενώνει και αυξάνει την αντοχή
- Αλλά μπορεί και να τυφλώνει και να οδηγεί σε σφάλματα



5. Γεωγραφία/Θέατρο επιχειρήσεων

- Πρόσβαση σε πόρους
- Ευκαιρίες και απειλές
- Τοπογραφία
- Κλίμα
- Αποστάσεις και επικοινωνίες
- Στρατηγικές θέσεις
- «Μεταβαλλόμενη γεωγραφία»



■ Ιστορικά παραδείγματα

- Εκστρατεία Ναπολέοντα στη Ρωσία (1812)
- Κριμαϊκός Πόλεμος
- Βαλκανικοί Πόλεμοι
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος: Δυτικό Μέτωπο



■ Επεκτείνοντας την ερμηνεία

- Η γεωγραφία είναι η σκηνή πάνω στην οποία λαμβάνει χώρα ο πόλεμος
- Δεν μπορείς να την αλλάξεις, αλλά πρέπει να μάθεις να την εκμεταλλεύεσαι
- Χώρες που καταλαβαίνουν και εκμεταλλεύονται τη γεωγραφία τους έχουν στρατηγικό πλεονέκτημα